

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

Bildande av naturreservatet Lisselberget, Torsby kommun

Syfte med reservatet

Syftet med naturreservatet Lisselberget är att vårda och bevara den värdefulla livsmiljön västlig taiga som här utgörs av ett för trakten representativt område med naturskogsartad gammal barrskog. Västlig taiga är gammal, naturlig skog som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Strukturer som död ved och gamla grova träd ska förekomma i en för naturtypen gynnsam omfattning, och livsmiljön skall ha en sådan kvalitet att gynnsam bevarandestatus bibehålls för områdets växt- och djurarter.

Vidare är syftet att återskapa västlig taiga, bl.a. i form av nya brandsuccessioner genom naturvårdsbränning inom begränsade delar.

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas med heldragen svart linje på bifogade karta som naturreservat. Områdets gränser utmärks i fält efter inmätning/ förrättning av Lantmäteriet.

Reservatets namn skall vara Naturreservatet Lisselberget.

Länsstyrelsen fastställer den i bilaga 3 redovisade skötselplanen för naturreservatet.

Länsstyrelsen beslutar om nedanstående föreskrifter för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i den rätt att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. bedriva någon form av skogsbruk,
2. bedriva täkt och annan verksamhet som förändrar områdets ytformer som att schakta, tippa, gräva, dika eller anordna upplag
3. anlägga luftledning,
4. uppföra ny byggnad, mast, antenn eller annan anläggning
5. bedriva markförbättringsåtgärd som kalkning eller gödsling i området,
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle
8. anordna upplag

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6§ miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla sådana intrång som:

1. gränsmarkering av, vägvisning, p-plats, markerad led och information om reservatet
2. undersökningar av markslag, landskapselement, växt- och djursamhällen samt arter som ett led i uppföljningen av syfte och mål med reservatet

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30§ miljöbalken om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i reservatet i övrigt (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i reservatet förbjudet att:

1. insamla ryggradslösa djur,
2. insamla mossor, lavar och vedsvampar,
3. skada eller borttaga träd och buskar samt död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar,
4. framföra fordon,
5. utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att i näringssyfte organiserat utnyttja området samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra naturvetenskapliga eller andra undersökningar.

Punkten C4 utgör inte hinder för hämtning av fällt vilt enligt terrängkörningsförordningen (1975:594 1§) under förutsättning att fordon med lågt marktryck används så att spårbildning inte sker. Punkten C4 utgör heller inte hinder att nyttja den skoter- och skidled som är markerad i sydvästra hörnet av reservatet. I samband med naturvetenskapliga undersökningar kan länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C. Till naturvetenskapliga undersökningar räknas bl a den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen samt undersökningar inom ramen för uppföljning av åtgärdsprogram för enskilda arter.

Ovanstående inskränkningar under A, B och C ska inte utgöra hinder för förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan.

Länsstyrelsen beslutar att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder ikraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från trycket i länets författningssamling.

Motivering

Beskrivning av naturreservatet

Lisselberget är beläget i norra Värmland, ca 5 km öster om Sysseleback och består av ett skogsområde på ca 281 hektar. Området är beläget mellan 380 – 500 meter över havet. Berggrunden består av Värmlandsgranit och terrängen präglas främst av öst- nordostsluttningar med mellanliggande myrar. Skogsbeståndens ålder varierar mellan gammal skog till nyare hyggen och ungskogar. Huvuddelen utgörs av den grandominerade äldre skogen som ofta växer

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

i sluttningar. Grandominansen har inslag av tall, björk och enstaka asp, sälk och rönn. Marken i sluttningarna är övervägande friska med spridda fuktstråk. Källpåverkan finns på några ställen. Centralt i området finns Likedalstjärnen.

Naturtypernas fördelning inom reservatet är:

- produktiv skogsmark	232 hektar
- myr	43,7 hektar
- vatten	5,3 hektar

Skogen har tidigare varit präglad av skogsbrand. Brandstubbar förekommer allmänt i hela området och på vissa tallstubbar noterads spår efter fem olika bränder. Återkommande brandstörning har sannolikt skapat successioner med tallskogar på mager mark och lövrika blandskogar på bördigare mark. Nu är det länge sedan skogen brunnit och gran har kommit att dominera, blivit gammal och börjar utveckla intern dynamik. De lövträd som finns börjar bli gamla och missgynnas av granens frammarsch. Eftersom gammelskogen i princip stått orörd sedan dimensionsavverkningarna i över hundra år, har den fått ett naturskogslikt utseende. Rikligt med död granved bildas genom hög ålder, svamp- och barkborreangrepp, toppbrott och vindfällning. De grandominerade naturskogslika partierna på Lisselberget innehåller ibland rikligt med granlågor och i vissa partier ligger stammarna i plockepinn. Ett annat viktigt nyckelelement är senvuxna granar. Dessa är ofta klena, långsamt växande och rikligt draperade med garnlav. Ett stort antal rödlistade och krävande arter förekommer i området och det av Fältbiologerna inköpta skiftet i öster är det bäst dokumenterade delområdet.

Naturvärdet består främst av den gamla barrskogens relativt rika innehåll av död ved och gamla träd, främst rötlågor och vindfällna av gran och senvuxna gamla granar. Detta i kombination med fuktiga sumpskogspartier skapar förutsättningar för en krävande kryptogamflora. Vissa riktigt stamtäta partier påminner om ett stavagranbestånd som karaktäriseras av tät och trögvuxen granskog med långvarig tjäle i marken. Detta gynnar långsamt växande arter. Flera fynd av *norsk näverlav* och relativt allmän förekomst av *violettgår tagellav* understryker detta. Även vedlevande arter som *vedtrappmossa*, *skogstrappmossa*, *rosenticka*, *rynkskinn* och *ulltickeporing* förekommer.

Några anmärkningsvärt grova träd finns inte på Lisselberget förutom i norra delen där flertalet gamla grova gammeltallar förekommer. Övriga har systematiskt plockats ut i samband med 1800-talets dimensionsavverkningar. Grova avverkningsstubbar finns här och var och vittnar om denna tämligen kraftiga påverkan. Även kvarlämnade talltoppar är rester från detta selektiva virkesuttag. Borrprov för åldersbestämning har tagits från ett antal granar och tallar. Den äldsta granen som borrades står i en myrkant i västra delen och uppvisar en ålder på 200 år. Den äldsta borrade tallen står i ett hållmarksparti i östra delen och uppvisar en ålder på 270 år. Medelåldern på hela skogen ligger troligen omkring 130 år. Ett annat kulturspår utgörs av en gammal säterväg som går snett genom skogen i öster och leder till Likedalssättern, belägen strax norr om Lisselberget.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

Motiv till skydd och föreskrifter

Genom ett omfattande och till övervägande delar rationellt skogsbruk har många naturliga skogsbiotoper minskat kraftigt i omfattning. För växt- och djurlivet viktiga strukturer och processer som var vanliga före ett aktivt brukande av skogen håller på att försvinna. Processer som eld och intern dynamik som i naturtillståndet är viktiga för förnygring av skogsekosystemen, har i det närmaste upphört. För de arter som är knutna till naturskogsartade skogar, med krav som inte tillgodoses i den brukade skogen, är ytterligare reduktion av biotopareal troligen förödande för deras långsiktiga överlevnad. Reservatet innehåller en prioriterad naturtyp, utpekad i EU:s habitatdirektiv, nämligen *västlig taiga*. Skogsbruk i de naturskogsartade bestånden skulle därför vara ett allvarligt hot mot bevarandet av den biologiska mångfalden i området.

Länsstyrelsen gör bedömningen att detta är ett mycket skyddsvärt område vars naturkvalitéer endast kan säkerställas genom att det undantages från skogsbruk och arbetsföretag som påverkar mark, flora och fauna.

Överensstämmelse med planer, internationella åtaganden och miljökvalitetsmål

Det aktuella området omfattas varken av detaljplan eller områdesbestämmelser. I Översiktsplan för Torsby kommun, antagen av KF 1990-06-26, anges ingen markanvändning för aktuellt område. Genom reservatsbildning av Lisselberget ökar andelen skyddad skog i enlighet med det av riksdagen beslutade miljömålet *Levande skogar*.

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av reservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med reservatet. Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen.

Ärendets beredning

När området upptäcktes, under Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering hösten 1996, var hela dåvarande fastigheten Lillbergsgården 1:49 ute på försäljning. Då det aktuella området (del av fastigheten) hyser höga naturvärden och klassats som nyckelbiotop, kontaktade representant från miljöorganisationen Fältbiologerna skogsägarna och advokaten som skötte försäljningen. Den presumtive köparen var beredd att förhandla om avstyckning av det aktuella området. Då området var för stort Skogsvårdsorganisationens biotopskydd, och Länsstyrelsen inte kunde prioritera området, gick Fältbiologerna in med hjälp av insamlingen "Urskog 2000". Förhandlingar under vintern/våren 1997 ledde till slut att fastigheten avstyckades. Svenska Naturskyddsföreningen kom sedan att stå som markägare av den nya fastigheten. På initiativ av Fältbiologerna och Naturskyddsföreningen kom sedan frågan om området kan skyddas som naturreservat. Länsstyrelsen börjar utreda ett större område och lämnar förslag på ett reservatsområde för berörda markägare. Värdering och förhandling har genomförts av Svefa AB.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

Remissinstansernas och sakägares synpunkter

Skogsstyrelsen, Ulf T Karlsson och Torsby kommun har insänt remissvar och har inget att erinra utan tillstyrker förslag till beslut. Torsby kommun önskar tidigare information om blivande naturreservat för att kunna föra en dialog med berörda.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Inga ändringar har gjorts utifrån utsänt förslag till beslut. Länsstyrelsen Lisselberget är ett äldre reservatsärende som öppnades 1997. Då fanns inte rutinen att informera berörd kommun i ett tidigt skede och detta har missats under handläggningstiden. Länsstyrelsen informerar numera tidigt berörd kommun, ofta redan under utredningsfasen.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Lisselberget
Län	Värmland
Kommun	Torsby
Lägesbeskrivning	5 km öst Syslebäck
Församling/Socken	Dalby
Topografisk karta	13C NO
Ekonomisk karta	13C 7i,j
Naturgeografisk region	30a, vågig bergkullterräng
Fastigheter	Lillebergsgården 1:85 (del av)
Areal	281 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Föreskrifterna under punkt C ovan, enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller enligt 7 kap. 30 § miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen skall bedriva tillsyn över reservatet. Särskild tillsynsman anlitas. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Av 7 kap. 5 § framgår att om det senare visar sig finnas nya skäl, eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

Eftersom området är till för att stärka den biologiska mångfalden skall vindfällan och stormskadad skog lämnas. Efter bildandet av naturreservat omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter reservatsbildningen statens ansvar.

Förbudet mot att avverka skog, utföra annan skogsvårdsåtgärd eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälla, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras på de berörda fastigheterna. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kap. miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 5.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eva Eriksson. Föredragande har varit byrådirektör Fredrik Wilde. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljörättsjurist Karin Sjöberg och antikvarie Lotta Boss.

Eva Eriksson

Fredrik Wilde

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplan
4. Konsekvensutredning

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Fredrik Wilde

Sändlista

Ovansjö vvo c/o Arne Karlsson, Stortäppavägen 4, 680 60 SYSSLEBÄCK
Långlikåvägens samfällighetsförening, c/o Dag Nyström, Västby Bryggeri, 680 52 AMBJÖRBY
Näcksjöns vägsamf.förening, c/o Peter Bengtsson, Klarälsvägen 44, 680 60 SYSSLEBÄCK
Lars Nilsson, Sörfors 606, 905 88, UMEÅ
Svenska Naturskyddsföreningen, Box 4625, 116 91 STOCKHOLM
Fältbiologerna, c/o Lisa Behrenfeldt, Riksrådsvägen 6, 128 38 SKARPNÄCK
Eva Skogum, Svartviksvägen 11, 691 51 KARLSKOGA
Gunnar Skogum, Klarälsvägen 160, 680 60 SYSSLEBÄCK
Rolf Henriksson, Klarälsvägen 133, 680 60 SYSSLEBÄCK
Ingrid Andersson, Norra Esplanaden 43, 352 32 VÄXJÖ
Anna-Lisa Stenius, Löparegatan 7, 416 69 GÖTEBORG
Birgitta Grahn, Hermelinvägen 11, 683 33 HAGFORS
Gunnar Lander, Dammgatan 9, 654 65 KARLSTAD
Peter Grant, Grissle 1, Frösåkers Gård, 725 97 VÄSTERÅS
Jacob Jacobson, Sandbäck 17 C, 653 40 KARLSTAD
Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM
Lantmäteriet, Box 288, 651 07 KARLSTAD
Skogsstyrelsen Region Svea, Box 387, 651 09 KARLSTAD
Torsby kommun, 685 80 TORSBY
Värmlands läns Jaktvårdsförbund, Box 65, 660 60 MOLKOM
Lantbrukarnas Riksförbund, Länsförbundet i Värmlands län, Lillerud, 660 50 VÅLBERG
Nordvärmlands Friluftsområde, Industrivägen 11, 680 60 SYSSLEBÄCK
Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Värmland, Verkstadsgatan 1, 652 19 KARLSTAD
Wermlands Ornitologiska Förening, c/o Rolf Tidemalm, Ställ Överbyn 5, 685 94 TORSBY
Värmlands Botaniska Förening, c/o Per Larsson, Fallängsvägen 39 A, 671 51 ARVIKA
Ulf T. Carlsson, Älvsborgsvägen 6, 681 43 KRISTINEHAMN
Planeringsenheten
Enheten för areella näringar